

Bruine kiekendieven veroveren het polderlandschap

Toen vorig jaar een landbouwer vertelde dat er een bruine kiekendief in z'n korenveld broedde, had ik nog niet het vermoeden dat verschillende kiekendieven onze Veurnse polders zouden innemen. Ondertussen had ik wel geconstateerd dat bij iedere fiets- of wandeltocht in de Veurnse polders, je een bruine kiekendief kon waarnemen. Ik veronderstelde dat het een jagend exemplaar was van een gekend broedgeval in de streek (BK 1), aangezien hun jachtterrein zich vele kilometers van hun broedplaats kan bevinden.

Op 1 april werden de eerste bruine kiekendieven opgemerkt in de Veurnse polders. Telkens betrof het solitaire vogels. Eind april werden echter boven het veld waar vorig jaar een koppeltje broedde maar liefst 4 bruine kiekendieven geteld. Van dan af wist ik dat er hier meer aan de hand was dan een solitair koppeltje.

Al vlug werden de twee broedplaatsen gelokaliseerd. Beide bevonden zich in gerstvelden. Dit gewas staat in het voorjaar duidelijk hoger dan de tarwe en is dan ook het favoriete plekje voor broedende bruine kiekendieven. Met zekerheid kan voor het eerste koppel (BK 2) gesteld worden dat het minimaal het derde broedseizoen is. Van het tweede koppeltje (BK 3) is men hiervan niet zeker, maar beide koppels hebben in ieder geval minimaal een vierdejaars mannetje. Dit kan duidelijk worden vastgesteld aan de hand van de grijs-zwarte vleugels.

Door Norbert R. werd een derde koppeltje (BK 4) ontdekt. Op weg naar het ringen van onze kerkuilen, kon prooi-overdracht worden vastgesteld boven een tarweveld. Hierbij draait het vrouwtje zich op haar rug terwijl het mannetje de prooi in haar klauwen laat vallen. Het koppeltje is wellicht aan zijn eerste seizoen toe. Het mannetje is duidelijk slechts in z'n tweede jaar. De eieren van dit koppel werden een drietal weken later gelegd dan de twee vorige. Twee redenen kunnen hiervan de oorzaak zijn : misschien werden ze in mei in een grasland 'uitgemaaid' of misschien beginnen tweedejaarskoppels gewoonweg later eieren te leggen. Volgend jaar kunnen we dit opvolgen.

Eind juni werd samen met Frank L., op dezelfde plaats als de eerste waarneming op 1 april, een bruine kiekendief jagend over de velden geobserveerd. Door hem gewoonweg te volgen werd z'n plukplaats (plaats waar hij z'n voedsel 'plukt' voor zichzelf en z'n jongen) en broedgebied gevonden : midden een onmetelijk groot tarweveld (BK 5).

Nummer vijf (BK 6) werd slechts op het laatste moment ontdekt. Eind juni waren er al enkele waarnemingen in dit gebied, maar deze werden niet direct opgevolgd. Pas op 26 juli werd de vaststelling van het broedgebied gemaakt. Het betrof een koppeltje met een derdejaarsmannetje en een aan de rechterpoot geringd vrouwtje.

Samen met het reeds gekende broedgeval (BK 1), komen we dus tot een totaal van zes gekende broedgevallen op het grondgebied van Veurne. Naar mijn indrukken komen we volgend jaar wellicht dicht bij de tien broedgevallen indien we het volledige Veurnse grondgebied kunnen uitkammen !

Alle jonge bruine kiekendieven werden geringd door Norbert R. : in totaal 21 jongen of 20 % van het aantal geringde bruine kiekendieven in België in 1998 ! Gemiddelde nestgrootte : drie à vier jongen.

Maar met het ringen van de jongen begon meestal pas het werk ...

Inderdaad, want BK 2 en 3 zaten in een veld met gerst die nu éénmaal vroeger rijp is dan tarwe. Bij ieder broedgeval probeerden we te komen tot een compromis met de betrokken landbouwer : in ruil voor een kleine vergoeding (waarbij de kosten werden gedeeld tussen de Natuurwerkgroep De Kerkuil en de Wielewaal Westkust) werd een strook van zes bij zes meter rond het nest niet gedorst. De jongen werden tijdens het dorsen via een draad opgesloten in hun nest zodat er geen ongelukken konden gebeuren. Dit systeem werd toegepast bij BK 3 en 4. Bij BK 2 werd geopteerd, na bespreking met de landbouwer, om het nest te verplaatsen naar het naburige tarweveld. Met bruine kiekendieven waren nog geen ervaringen hieromtrent bekend. Wel werden in Frankrijk nesten van grauwe kiekendieven met succes verplaatst. Het verplaatsen was dus een risicovol experiment. De eerste verplaatsing was een 30 tal meter verder in het gerstveld. De jongen waren nog volop in hun donskleed en konden zich nog niet autonoom verplaatsen. Opdat de jongen niet terug zouden gaan naar hun oude nestplaats werd een 50 cm hoge draad rond het nest geplaatst. Het nestmateriaal werd integraal meeverhuisd. Daarna volgde urenlange observaties door Norbert en Janette. De ouders vlogen boven het veld, zagen ongetwijfeld

hun jongen maar wilden geen prooi brengen. Ook 's ochtends vroeg werden de jongen niet gevoederd zodat ze ongeveer 24 uur zonder voedsel bleven ... Als noodoplossing werden een zestal dode kuikens, van de naburige kippenkwekerij, als voedsel gepresenteerd, zodat de grootste honger kon worden gestild. Naar de oorzaak van het niet voederen bleven we natuurlijk gissen : ofwel was het verplaatsen de oorzaak, ofwel het wildnet rond het nest. Tegen de middag werd het net verwijderd en ... 's avonds konden de eerste voedselvluchten worden vastgesteld. Tot onze verbazing zagen we moeder kiekendief de dode kuikens één voor één van het nest verwijderen. Blijkbaar vielen ze niet in de smaak. De volgende verplaatsing, naar het naburige tarweveld, verliep zonder problemen. De jongen konden zich nu reeds zelfstandig verplaatsen, dus de ouders verwachtten zich wel aan zekere verplaatsingen. Maar de avond voordien werd er boven het gerstveld gejaagd op eenden die het neergevallen graan bestookten. Liefst 31 eenden werden die avond neergeschoten ... vlak boven de hoofden van onze bruine kiekendieven. De Wildbeheerseenheid werd verwittigd van het feit dat er hier een kiekendief broedde, dus ongelukken konden worden vermeden. Het enige gevaar kwam van de rondsnuffelende jachthonden. We hielden ons hart vast maar na enig zoekwerk en na enkele uren observatie konden de jongen worden gelokaliseerd. Ze waren even voordien door de ouders voor voedsel samengeroepen. Bij BK 5 waren er geen problemen : de wintertarwe was een late variëteit zodat de jongen voor het dorsen het nest konden verlaten.

Ons 'laatkomertje' (BK 6) leverde de grootste problemen op : de landbouwer was niet voor een gesprek vatbaar en slechts op het laatste nippertje en met de hulp van de betrokken loonwerker, konden de drie jongen geëvacueerd worden naar het Vogelopvangcentrum van Beernem. Met pijn in het hart werden de jongen weggehaald maar we konden ons troosten met de gedachte dat dit toch enigszins beter was dan een begrafenis. De jongen zullen, wanneer ze vliegklaar zijn, bij de jongen van BK 4 worden vrijgelaten zodat ze de jachttechniek aanleren.

Wat trekt de bruine kiekendief nu aan in ons landschap ? Voorlopig kon vastgesteld worden dat de broedgebieden volgende kenmerken vertoonden : een open landschap, netwerk van waterlopen en de noodzakelijke aanwezigheid van graanvelden. Blijkbaar worden de graanvelden aanzien als grote rietvelden. Daarenboven zijn die velden samen met het grasland de enige velden die bij hun aankomst, eind maart, groen bedekt zijn. In ieder geval is het een belangrijke vaststelling dat hier in het Veurnse de bruine kiekendief op relatief grote schaal zich nestelt in de graanvelden.

Voor volgend jaar wordt het project '**Harrier rescue**' gelanceerd om de broedgevallen in de West-Vlaamse polders op te sporen en op te volgen. Hierbij is de steun van aanverwante verenigingen een noodzakelijke vereiste. Wellicht is het broeden in graanvelden niet een zuiver Veurnse aangelegenheid. Om dit te weten te komen is er maar één methode : observatie van potentiële broedgebieden.

Startvergadering Harrier Rescue : vrijdag 29 oktober om 20 u. Oude raadszaal Stadhuis Veurne.